

Загальне мовознавство

Тип	дисципліна професійної та практичної підготовки
Код	ОК-15
Семестр	8-й
Загальна кількість кредитів / годин	4 / 120
Форма контролю	усний екзамєн
Викладач	доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Кравченко Елла Олександрівна
Необхідні попередні та супутні освітні компоненти	Вступ до мовознавства, Сучасна українська мова, Іноземна мова, Історія світової літератури, Історія української мови, Міжкультурна комунікація, Теоретичний курс іноземної мови, Дискурсологія, Лінгвокультурологія
Місце у логіко-структурній схемі	ОК-15 Загальне мовознавство викладається на четвертому році навчання
Форми навчання	лекції, практичні заняття, самостійна робота
Критерії оцінювання	поточний контроль – 60 балів, підсумковий контроль – 40 балів
Мова викладання	українська

Зміст освітнього компонента

Загальне мовознавство як навчальна дисципліна. Місце загального мовознавства в системі лінгвістичних наук. Методи дослідження мови. Структурні, соціолінгвістичні, психолінгвістичні методи. Структурні методи у лінгвістиці.

Поняття про знак і знакову систему мови. Типологія знаків. Своєрідність мови як знакової системи. Семіотика як наука про систему мовних знаків. Знаковість і одиниці мови. Типології мовних знаків (Ф. де Соссюр, Ч.С. Пірс, Ч.У. Морріс та ін.). Мова, мислення і свідомість. Внутрішнє мовлення і мислення. Мова і процес пізнання. Суспільна природа мови і мовної діяльності. Соціальна зумовленість мовних явищ. Суспільний характер мовної норми. Мова як етнічна ознака. Мова, нація і держава. Мова і культура. Соціолінгвістика. Інтерлінгвістика. Історичний розвиток мови. Концепція синхронії і діахронії у вченні Ф. де Соссюра та її сучасна оцінка. Взаємодія мов та мовні контакти. Поняття мовного союзу і явище набутої мовної спорідненості. Екстралінгвальні чинники змін. Інтралінгвальні чинники змін. Темпи мовних змін. Прогрес у розвитку мов. Структура мови. Системний характер мови. Парадигматичні, синтагматичні й ієрархічні відношення між мовними одиницями. Опозитивність, валентність, дистрибуція мовних одиниць як різновиди системних відношень. Основні й проміжні рівні мови. Теорія ізоморфізму й ієрархії рівнів мови. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Фонологічна система мови. Граматична система мови. Лексико-семантична система мови. Синхронічні семантичні універсалиї. Діахронічні семантичні універсалиї.

Історія лінгвістичної думки до XIX ст. Мовознавство в Давній Індії. Давньокитайське мовознавство. Мовознавство в Давній Греції та Римі. Давнє арабське мовознавство. Європейське мовознавство епохи Середньовіччя і Відродження. Українське мовознавство XI-XVIII ст. Передвісники порівняльно-історичного мовознавства. Основоположники порівняльно-історичного мовознавства. Лінгвістичні погляди Вільгельма фон Гумбольдта. Основні напрями в мовознавстві другої половини XIX ст. Натуралістичний напрям у порівняльно-історичному мовознавстві. Психологічний напрям.

Молодограматизм. Нові підходи до вивчення мови наприкінці XIX — на початку XX ст. Школа «слів і речей». Школа естетичного ідеалізму. Неолінгвістика. Казанська лінгвістична школа. І.О. Бодуен де Куртене. Соціологічний напрям. Лінгвістична концепція Фердинанда де Соссюра. Мовознавство на сучасному етапі. Когнітивна лінгвістика. Функціональна лінгвістика. Лінгвістика тексту. Напрями лінгвістики тексту. Основні одиниці (категорії) тексту як ознаки текстуальності. Поняття контексту та його типи. Специфіка імпліцитності тексту. Лінгвістична герменевтика. Проблеми інтерпретації тексту. Лінгвопоетика та наратологія як розділи сучасної лінгвістики тексту. Комунікативна лінгвістика. Мовна особистість: комунікативна компетенція та мовленнєва поведінка.

Програмні результати навчання, визначені в освітньо-професійній програмі:

ПРН-1	Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.
ПРН-2	Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
ПРН-3	Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.
ПРН-7	Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.
ПРН-8	Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови і літератур, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.
ПРН-12	Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
ПРН-17	Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання.